

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-
педагогічної роботи

Робоча програма навчальної дисципліни

«Ціноутворення на світових товарних ринках»

рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність: 292 «Міжнародні економічні відносини»

освітня програма: «Міжнародні економічні відносини»

вид дисципліни: за вибором

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2020 / 2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від "28" серпня 2020 року № 1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Непрядкіна Наталія Василівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

Протокол від "27" серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

(підпис) Казакова Н.А.
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи) «Міжнародні економічні відносини»

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми (керівник проектної групи)

(підпис) Казакова Н.А.
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено ^{методично} методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від "1" серпня 2020 року № 1

Голова ^{методично} методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

(підпис) Григорова-Беренда Л.І.
(прізвище та ініціали)

Handwritten mark

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «**Ціноутворення на світових товарних ринках**» складена відповідно до освітньо-професійних програм «Міжнародні економічні відносини», «Міжнародні економічні відносини» підготовки бакалавра за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини

1. Опис навчальної дисципліни

1.1 Метою викладання навчальної дисципліни є формування у студентів сучасного економічного мислення та системи глибоких теоретичних знань і практичних навичок з питань ціноутворення, що відбувається на рівні господарюючих суб'єктів, а також навчити орієнтуватись їх у механізмі формування світових цін на товари вітчизняного та імпортного виробництва, розуміння маркетингового впливу підприємства на споживача з метою забезпечення ринкової рівноваги між попитом і пропозицією в умовах виходу на світовий ринок.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

- формування таких загальних компетентностей:

- ЗК 1. Здатність до безперервного та актуального навчання;
- ЗК 2. Уміння застосовувати знання на практиці;
- ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- ЗК 4. Здатність адаптуватися та діяти в нових ситуаціях;
- ЗК 11. Уміння працювати в команді;
- ЗК 19. Здатність працювати автономно.

- формування таких фахових компетентностей:

- ФК6. Володіння принципами, на яких будується зовнішньоекономічна діяльність України та країн світу;
- ФК8. Здатність управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств та їх підрозділів;
- ФК9. Уміння організовувати зовнішньоторговельну діяльність, зовнішньоторговельні операції, аналізувати та прогнозувати кон'юнктуру світових та регіональних ринків товарів та послуг;
- ФК16. Здатність використовувати на практиці теоретичні положення для аналізу та визначення ефективності проведення фінансових операцій.

1.3. Кількість кредитів 3

1.4. Загальна кількість годин 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	4-й
Семестр	
8-й	8-й
Лекції	
24 год.	10 год. (з них 2 аудиторних, 8 дистанційних)
Практичні, семінарські заняття	
12 год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
54 год.	80 год.
Індивідуальні завдання (год.)	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають досягти таких результатів:

ПРН1. Розуміння основних методів та особливостей ціноутворення на світових ринках;

ПРН2. Знання алгоритму проведення загальногосподарської кон'юнктури та кон'юнктури товарного ринку;

ПРН3. Здатність проводити кон'юнктурні дослідження товарних ринків;

ПРН4. Уміння аналізувати кон'юнктуру світових товарних ринків;

ПРН5. Уміння розробляти практичні пропозиції щодо окремих товарних ринків, складати прогнози їх розвитку;

ПРН6. Здатність аналізувати та оцінювати, на основі кон'юнктурних показників перспектив розвитку світових ринків та пов'язаних з ними галузей промисловості.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Основні поняття ціноутворення на світовому товарному ринку

Тема 1. Теоретичні основи ціноутворення на міжнародних ринках

Теорії ціноутворення. Теорія трудової вартості, теорія витрат виробництва, теорія трьох чинників виробництва, теорія визначення ціни виходячи з коливання попиту та пропозиції. Вплив попиту та пропозиції на формування ринкових цін.

Концепції ціноутворення. Витратна концепція. Маржиналістська концепція. Концепція неокласичного синтезу. Конкуренція і монополія як чинники ціноутворення. Ціноутворення в умовах: досконалої конкуренції, монополістичної конкуренції, олігополії, досконалої монополії. Нефункціональний попит.

Тема 2. Світові ціни та їх основні види

Специфіка світових цін. Сутність світової ціни. Види цін у міжнародній торгівлі. Види публічних цін: довідкові ціни, біржові котирування, ціни аукціонів, ціни пропозицій великих фірм, статистичні зовнішньоторговельні ціни. Розрахункові ціни. Контрактні ціни та їх види. Тверда ціна. Рухлива ціна. Ковзаюча ціна. Базисні умови фактурної ціни.

Тема 3. Специфіка ціноутворення на світовому товарному ринку

Ціноутворюючі фактори світового ринку: загальноекономічні, економічні, специфічні, спеціальні, неекономічні. Принципи ціноутворення на світовому ринку. Політика вільної торгівлі. Політика протекціонізму. Види митних зборів. Особливості цін у міжнародній торгівлі. Встановлення початкової ціни. Трансферні ціни.

Тема 4. Чинники ціноутворення на світовому ринку

Алгоритм і класифікація чинників ціноутворення. Ціноутворюючі фактори світового ринку. Тенденції руху цін. Тривалі тенденції руху цін. Середньострокові циклічні коливання. Короткострокові коливання цін. Аналіз впливу вартості виробництва. Рентний принцип ціноутворення. Принцип усередненої вартості. Зв'язок системи ціноутворення з механізмом розподілу доходів. Аналіз впливу конкурентної боротьби на процеси ціноутворення. Основні тенденції в характері конкуренції на світових ринках. Види цінової конкуренції. Життєвий цикл товару та цінова політика монополій. Нецінова конкуренція.

Розділ 2. Методи й механізм формування цін на світовому товарному ринку

Тема 5. Методи міжнародного ціноутворення

Класифікація методів міжнародного ціноутворення: витратні методи, ринкові методи, параметричні методи. Метод повних витрат та його модифікації. Метод надбавок (метод “витрати плюс”). Метод доходу на капітал (метод аналізу рентабельності інвестицій). Метод цільового прибутку. Метод розрахунку ціни на основі аналізу беззбитковості. Ринкові методи ціноутворення. Методи визначення цін з орієнтацією на попит. Методи визначення цін з урахуванням конкуренції. Аналогові методи. Параметричні методи ціноутворення. Метод питомих показників. Метод регресійного аналізу. Агрегатний метод.

Тема 6. Механізм формування зовнішньоторгових цін

Специфіка зовнішньоторговельних цін. Склад та структура зовнішньоторгової ціни. Цінова політика та стратегія. Фактори впливу на характер цінових стратегій. Етапи процесу міжнародного ціноутворення. Вибір цілі. Визначення попиту. Аналіз витрат. Аналіз цін конкурентів. Вибір методу ціноутворення. Встановлення ціни. Система поправок до зовнішньоторговельних цін.

Тема 7. Особливості ціноутворення на світовому ринку окремих видів товарів та послуг

Основні риси ціноутворення на продукцію обробної промисловості. Специфіка ціноутворення на ринку послуг. Ціноутворення на туристичні послуги. Ціноутворення на медичні послуги. Ціноутворення на послуги громадського харчування.

Міжнародний трансфер технологій. Основні форми міжнародного технологічного обміну. Відмінності інтелектуальної власності від інших видів власності. Принципи ціноутворення на об'єкти інтелектуальної власності. Формування цін у ліцензійній торгівлі. Роялті. Паушальний платіж.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усьог	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		о	л	п	лаб.	інд.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Основні поняття ціноутворення на світовому товарному ринку												
Тема 1. Теоретичні основи ціноутворення на міжнародних ринках	8	2				6	12	2				10
Тема 2. Світові ціни та їх основні види	12	4	2			6	12	2				10
Тема 3. Специфіка ціноутворення на світовому товарному ринку	12	4	2			6	12	2				10
Тема 4. Чинники ціноутворення на світовому ринку	10	2	2			6	10					10
Разом за розділом 1	42	12	6			24	46	6				40
Розділ 2. Методи й механізм формування цін на світовому товарному ринку												
Тема 5. Методи міжнародного ціноутворення	16	4	2			10	22	2				20
Тема 6. Механізм формування зовнішньоторгових цін	16	4	2			10	10					10
Тема 7. Особливості ціноутворення на світовому ринку окремих видів товарів та послуг	16	4	2			10	12	2				10
Разом за розділом 2	48	12	6			30	44	4				40

Усього годин	90	24	12		54	90	10			80
--------------	----	----	----	--	----	----	----	--	--	----

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Світові ціни та їх основні види	2
2	Специфіка ціноутворення на світовому товарному ринку	2
3	Чинники ціноутворення на світовому ринку	2
4	Методи міжнародного ціноутворення	2
5	Механізм формування зовнішньоторгових цін	2
6	Особливості ціноутворення на світовому ринку окремих видів товарів та послуг	2
Разом		12

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна ф/н	заочна ф/н
1	Теоретичні основи ціноутворення на міжнародних ринках Опрацювання додаткової рекомендованої літератури за темою з метою підготовки до підсумкового семестрового контролю	6	10
2	Світові ціни та їх основні види Опрацювання додаткової рекомендованої літератури за темою з метою підготовки до підсумкового семестрового контролю	6	10
3	Специфіка ціноутворення на світовому товарному ринку За допомогою рекомендованої літератури та лекційного матеріалу вивчити питання теми з метою підготовки до підсумкового семестрового контролю	6	10
4	Чинники ціноутворення на світовому ринку Опрацювання додаткової рекомендованої літератури за темою з метою підготовки до підсумкового семестрового контролю	6	10
5	Методи міжнародного ціноутворення Розв'язання практичних завдань	10	20
6	Механізм формування зовнішньоторгових цін Розв'язання ситуаційних завдань	10	10
7	Особливості ціноутворення на світовому ринку окремих видів товарів та послуг Розв'язання ситуаційних завдань	10	10
	Разом	54	80

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

7. Методи контролю

При вивченні дисципліни «Ціноутворення на світових товарних ринках» застосовуються такі методи контролю: усний, письмовий, тестовий. Контрольні заходи здійснюються з метою оцінки рівня підготовки студентів з дисципліни на різних етапах її вивчення й здійснюються у вигляді поточного та підсумкового семестрового контролю (заліку). Поточний контроль проводиться під час семінарських занять у вигляді усного або письмового опитування, виступів студентів під час обговорення питань, самостійної роботи, тестування, написання контрольної роботи тощо. Результати поточного контролю (поточна успішність) враховується під час визначення підсумкової залікової оцінки з дисципліни.

Засвоєння тем (поточний контроль) контролюється на семінарських заняттях відповідно до конкретних цілей, а також на практичних та семінарських підсумкових заняттях.

Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки студентів:

- тестові завдання;
- експрес-опитування;
- дискусія;
- розв'язування практичних завдань.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять. Сума балів, які студент денної та дистанційної форм навчання може набрати протягом навчального семестру, дорівнює 60. Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється по завершенню курсу на підсумкових заняттях.

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою.

Семестровий підсумковий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку в строки, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному цією робочою програмою дисципліни «Ціноутворення на світових товарних ринках».

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума балів, отриманих за результатами поточного й підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів семестрового контролю складає 100.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення заліку в 8 семестрі. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових завдань – 40.

Поточний контроль – 60 балів, з них:

- 20 балів (поточний тестовий контроль);
- 30 балів (активна робота на семінарських заняттях, що передбачає в тому числі вирішення практичних завдань);
- 10 балів (підготовка 2 презентацій із доповіддю за зазначеними темами, кожна з яких має вагу в 5 балів).

Підсумковий контроль – 40 балів, з них:

- 10 балів (теоретичне питання);
- 10 балів (тестові завдання);
- 5 балів (надати визначення поняттю);
- 15 балів (практичне завдання).

За бажанням студент має можливість обрати тестову форму складання заліку (білет містить 20 тестових завдань, студент одержує 2 бали за кожну правильну відповідь).

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на заліку студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

У разі настання / подовження дії **обставин непоборної сили** (в тому числі запровадження жорстких карантинних обмежень в умовах пандемії з заборонаю відвідування ЗВО) здобувачам вищої освіти денної та заочної форм навчання надається можливість скласти **залік у тестовій формі** (білет містить 20 тестових завдань, здобувач одержує 2 бали за кожну правильну відповідь) **дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі «Ціноутворення на світових товарних ринка», режим доступу: <https://dist.karazin.ua/moodle/mod/quiz/view.php?id=59831>.

8. Схема нарахування балів

для студентів денної та заочної (дистанційної) форм навчання

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання					Залік	Сума
Розділ 1	Розділ 2	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання	Разом		
T1-T8	T1-T6					
30	30			60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Непрядкіна Н., Сідоров В., Казакова Н., Прав Ю. (2018). Теорія і практика ціноутворення на міжнародних ринках: навчальний посібник. Харків: Видавництво «Форт», 126 с.
2. Окландер М., Чукурна О (2017). Маркетингова цінова політика: Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 240 с.
3. Мазур О. (2012). Ринкове ціноутворення : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 480 с.
4. Мазур О. (2012). Ринкове ціноутворення. Навчальний посібник. К.: «Центр учбової літератури», 480 с.
5. Шевчук Д. (2008). Ценообразование : учеб. пособие: ГроссМедиа : РОСБУХ, 240 с.
6. Ушакова Н., Савицька Н. (2004). Міжнародне ціноутворення: Навчальний посібник. К.: ВД “Професіонал”, 218с.
7. Останкова Л., Литвинов Ю., Литвинова Т., Подгорная О. (2017). Ціноутворення в умовах ринку: навч. посіб. Центр навчальної літератури. 400 с.

Допоміжна література

1. Артус М. (2007). Формування механізму ціноутворення в умовах ринкової економіки : монографія. Тернопіль : Економічна думка, 524 с.
2. Козлова И. (1990). Теория цены. М.: Прогресс, 239с.
3. Пінішко В., Мединська Т. (2005). Ціни і ціноутворення : навч.-метод. посібник. Львів: Вид-во ЛКА, 346 с.
4. Корінев В. Корецький М., Дацій О. (2007). Маркетингова цінова політика: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 200 с.
5. Тормоса Ю. (2001). Ціни та цінова політика: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 122 с.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Перша національна база трансфертного ціноутворення. URL: <https://transferta.com.ua/>.
2. Закон України «Про ціни і ціноутворення» / Відомості Верховної Ради, 2013, № 19-20, ст.190. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>.
- 4 Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua/>.
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Інкотермс 2010 в Україні. URL: <http://incoterms.zed.ua/ru/explain2010>.
7. Державне регулювання трансфертного ціноутворення в Україні як засіб протидії впливу капіталу // Національний інститут стратегічних досліджень при Президентіві України:

URL:<http://www.niss.gov.ua/articles/739/>.

8. Горобець А.С. Аналіз проблем ціноутворення в сучасних умовах.
URL: <http://www.kpi.kharkov.ua/archive/%D0%9D%D0%B2/2010/32/21.pdf>.

9. Железняк О.В. Особливості ціноутворення в туристичній галузі URL:
<http://oaji.net/articles/2017/1900-1503929032.pdf>.

10. Римар Г.А Ціноутворення в Україні: стан та перспективи розвитку.
URL: <file:///C:/Users/%D0%92%D0%9B%D0%90%D0%94/Downloads/35506-83289-1-PB.pdf>.

11. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили (в тому числі запровадження карантинних обмежень через пандемію)

В умовах дії карантинних обмежень освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

– дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Zoom проводяться всі лекційні заняття;

– дистанційно на платформі Moodle (<https://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=1533>) проводяться практичні (семінарські), індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи;

– аудиторно (за затвердженим розкладом занять) проводяться 10% практичних та семінарських занять у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких карантинних обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість (за заявою, погодженою деканом факультету) скласти залік в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Ціноутворення на світових товарних ринка», режим доступу:

<https://dist.karazin.ua/moodle/mod/quiz/view.php?id=59831>.